

MUSEUMS

poster

NR. 4 / NOVEMBER 2008
POST & TELE MUSEUM

*Troldkraft –
Læsernes Selma Lagerlöf*

Troldkraft – Læsernes Selma Lagerlöf

Af Eva Wistoft Andersen

Dybt i underjordske magasiner opbevarer Kungliga Biblioteket i Stockholm en af Nordens største brevsamlinger. Den består af over 42.000 breve til forfatteren Selma Lagerlöf fra 17.000 forskellige afsendere.

Den 20. november 2008 åbner særudstillingen *Troldkraft – Læsernes Selma Lagerlöf* på 150-årsdagen for hendes fødsel. Vi har lånt et udsøgt udvalg af den svenske brevschat for at fortælle historien om den magi, Selma Lagerlöf (1858-1940) var i stand til at skabe i sit forfatterskab og omkring sin person, og som gjorde hende til genstand for en brevkultur og en idolisering, der giver mindelser om moderne *fankultur*.

Brevstorm

Posten ankom i sækkevis til Selma Lagerlöfs hjem, og de små kommentarer skrevet på konvolutterne af Selma Lagerlöf og hendes sekretær vidner om de mange forskellige typer af breve, hun modtog. Begeistrede læsere sendte takkebreve, kulturpersonligheder ønskede at debattere med hende, forfatterspirer måtte have hendes vurdering af deres værker, autografjægere bad om signerede fotos, og økonomisk trængende bad om hjælp til alt fra tøj til uddannelse. Lagerlöf tog sig tid til at besvare de mange breve, selv om enkelte tiggerbreve, sindsforvirrede henvendelser og breve med for

mange bandeord fik ordene „ubesvaret“. Udstillingen er bygget op om de originale breve og deres afsendere, ligesom væsentlige temaer i forfatterens liv og karriere foldes ud.

Selma Lagerlöfs verden

Udstillingen præsenterer bl.a. Lagerlöfs forfatterskab og de inspirationskilder, der fulgte hende livet igennem. Publikum kan opleve den fortryllende värmlandske skov, se genstande fra Lagerlöfs barndomshjem, herregården Mårbacka, og den kjole, hun bar, da hun som den første kvinde nogensinde modtog Nobelprisen i litteratur i 1909.

Selma Lagerlöf var et sammensat, gådefuldt væsen, både som forfatter og som menneske. Hendes forfatterskab indeholder alt fra finurlige dyrefabler til afgrundsdybe tragedier. Lagerlöfs bøger og persongalleri gjorde hende verdensberømt og lige elsket af børn og voksne, og i udstillingen kan man

Selma Lagerlöf i 1900-tallets begyndelse. Hun fremstår i sandhed som "Nordens digterdronning", som en brevskriver formulerer det. Kungliga Biblioteket, Stockholm.

både opleve troldkraftens mørke understrømme og det børnevenlige Nils Holgersson-univers.

Fortryllende

Troldkraft var Lagerlöfs eget ord for det magisk tiltrækkende ved fantasien og ved det univers, hun skabte mellem drøm og virkelighed. De mange begejstrede læsere lod sig gladelig fortrylle. Vi håber at kunne dele magien med vores gæster i særudstillingen, der kan ses fra 20. november 2008 til 8. marts 2009.

Kommentarerne på konvolutterne vidner både om de modtagne breves forskellige indhold og om postens store omfang. Sortering var nødvendig. Postmuseum, Stockholm.

Selma Lagerlöfs danske gennembrud

Af Anne Marie Rechendorff

Gösta Berlings Saga, Selma Lagerlöfs debutroman, udkom i 1891. Romanen vakte i første omgang ikke megen opsigt, men en stærk vilje og bistand fra progressive danske kvinder ændrede radikalt på dette forhold.

„Jeg vilde have brug for en Udtalelse“

„Doktor Georg Brandes! [...] Vil De tilgive en stakkels Nybegynder, der i Øieblikket lever i temmelig stor Undren og Uro, at hun henvender sig til Dem med en respektfuld Anmodning, at De vilde skænke lidt af Deres Opmærksomhed paa en nyligt udkommen Bog, *Gösta Berlings Saga* [...]. Ris og Ros har jeg allerede faaet fra mange Sider, men de Vurderinger, jeg har hørt, er yderst modsigende [...]. Jeg

Læsestuen i Kvindelig Læseforening, Amagertorv i København. Det kongelige Bibliotek.

vilde have brug for en Udtalelse af Dem bedst af alt! [...],“ skrev Selma Lagerlöf den 21. december 1891 til den danske litteraturkritiker Georg Brandes (1842-1927) i et forsøg på at finde en forklaring på den manglende interesse for sin nyudkomne bog. Hun fik dog ikke Nordens førende litteraturkritiker på banen i denne omgang.

„Hjertelig tak Frøken“

Det blev en gruppe kvinder omkring Kvindelig Læseforening i København, der indledte den danske forbindelse til Selma Lagerlöf. Sophie Alberti (1846-1947), Kvindelig Læseforenings formand, og litteraturhistoriker Ida Falbe-Hansen (1849-1922) gjorde et stort arbejde for at få *Gösta Berlings Saga* udgivet på dansk. Sammen med stenograf og kvindesagsforkæmper Elisabeth Grundtvig (1856-1945) introducerede de den svenske forfatter i Kvindelig Læseforening, som primært var et bibliotek, stiftet med det formål at lette kvinders adgang til viden. Kvinderne promoverede hende desuden i forlagsverdenen og over for et bredere dansk publikum med oversættelsen af *Gösta Berlings Saga* i 1892. Det var dog ikke nok til at vække danskernes interesse for værket.

Den åbne dør

En bemærkelsesværdig anmeldelse af netop Georg Brandes ændrede imidlertid ved dette forhold. På initiativ fra sine danske kolleger henvendte Selma Lagerlöf sig endnu engang til ham. Denne gang lykkedes det hende at få arrangeret et møde, og få dage senere, den 16. januar 1893, kunne man på forsiden af Politiken læse Brandes' anmeldelse: „Med sit første Arbejde

Georg Brandes, Nordens førende litteraturkritiker, da Selma Lagerlöf skrev sin debutroman. Det kongelige Bibliotek.

Gösta Berlings Saga har Frk. Selma Lagerlöf indtaget en Plads i Sveriges Litteratur, anslaaet en ny og selvstændig Tone. Hendes Bog udmerker sig ved den sjældneste og den afgørende litterære Egenskab, Stilens Oprigtighed.“ Med sin anmeldelse, som dog ikke kun var rosende, åbnede Brandes døren for Selma Lagerlöf til både det danske og svenske publikum.

I fortællingen *Døren*, som blev lukket op. En Erindring om Brandes. fra 1933 fastslår Selma Lagerlöf: „Brandes' Haandsrækning lukkede imidlertid Anerkendelsens Dør op for mig, og det ikke alene i Danmark. Den virkede ogsaa tilbage paa min Stilling i Sverige [...] Forskellen mellem Tiden før og efter var i alt Fald saa aabenbar, at jeg altid maa betragte Georg Brandes som en af dem, der først og fremmest har brudt Vej for mig, og jeg føler mig i en Taknemmeligheds-gæld til ham, som jeg aldrig kan afbetale.“

Det svenske postvæsen har udgivet flere frimærker inspireret af Nils Holgerssons forunderlige rejse gennem Sverige. Dette frimærke er fra 1971. Petter Petersson har for-eviget Nils Holgersson på ryggen af gasen. Graveret af Czeslaw Slania.

På rejse med Nils Holgersson

Af Henrik Rem Rasmussen

„– I et sidste sekund huskede han alt det som han og gasen havde været igennem på tilfrosne søer og over stormfuldt hav og blandt farlige rovdyr. Hans hjerte svulmede af taknemlighed og kærlighed, og han overvandt sig selv og slog på døren. „Mor I må ikke røre gasen,“ råbte drengen. „Nej hvor er du blevet stor og flot,“ råbte hun“.

Sådan bliver trolddommen hævet, og Tommelot bliver igen til Nils Holgersson; den uartige dreng, der var blevet tryllet så lille, at han kunne flyve Sverige rundt på ryggen af en gase.

Meget mere end en lærebog

Selma Lagerlöf havde fået til opgave at skrive en geografibog, men hun ønskede at „give liv til kortet“, hvorfor hun „opfandt“ Nils Holgersson. Det er i denne dramatiske kobling af fantasi og virkelighed, at Selma Lagerlöf fører læseren rundt på en rejse gennem hele hendes elskede Sverige. I bogen møder vi Nils som en doven og uartig knægt, som efter en forunderlig og lærerig rejse ender med at forstå dyrene og tage deres parti i stedet for at drille dem. En klassisk dannelsesroman; hjemme – ude – hjemme igen.

„Kom med! Kom med!“

Fortællingen om Nils Holgersson kan opleves i udstillingen *Troldkraft – Læsernes Selma Lagerlöf*. Museets gæster undergår en overraskende forvandling og ser med egne øjne, hvordan verden har set

ud for Nils Holgersson, der pludselig var så lille, at alle dyrene var større end ham. Nu var det ikke ham, der drillede dem, men dem, der drillede ham. I udstillingen kan man bl.a. møde krager, bjørne, ørne, traner, rotter og ikke mindst gæs.

Når publikum træder ind i udstillingen, kan de følge vildgæsnes lokkende kald eller besøge skolestuen, hvor de for en stund bliver elever hos Selma Lagerlöf. Skolestuen er udgangspunkt for deres rejse med Nils Holgersson. Rejsen er for alle, og der er opgaver for børn i alderen 6 til 10 år.

Nils Holgersson blev mange erfaringer rigere, så vores opfordring til publikum er som taget ud af Lagerlöfs fortælling: „Kom med! Kom med! Nu går det til fjelds.“

Børns breve til Selma Lagerlöf

Af Andreas Marklund

Tusindvis af børn fra hele verden skrev til Selma Lagerlöf og fortalte om deres læseoplevelser. Mange af brevene var fra skoleklasser, som sendte hende stile, gækkebreve, tegninger eller kort over Sverige.

International bestseller

Den bog, som ansprogede børnene til at skrive til forfatteren, var først og fremmest Nils Holgerssons forunderlige rejse gennem Sverige. I Danmark blev bogen udgivet i tre dele, og hver udgivelse opnåede en status, som vel nærmest kan sammenlignes med vor tids Harry Potter-bøger. Tilsyneladende var den lige så afhængighedsskabende. Augusta, „en dansk pige“ fra Skjold ved Horsens, bekendtgjorde i et brev til Selma Lagerlöf i 1913, at „jeg har ikke lyst til at læse andre Bøger end dem, som De har skrevet“.

Ulidelig spænding

En, som tidligt stiftede bekendtskab med Nils Holgersson, var otteårige Helge fra København. Den 8. marts 1907 skrev han stolt til forfatteren, at han havde „rejst med vildgæssene“. Helges far havde læst højt af bogen, og hele familien havde andægtigt fulgt med i eventyret. Nu var de færdige med første del, og alle afventede fortsættelsen. Spændingen var nærmest ulidelig, ikke mindst for unge Helge: „Kommer de ogsaa til Trollhättan? Jeg

Brev fra Lendemark Skole i Stege til Selma Lagerlöf i anledning af hendes firsårsdag den 20. november 1938.
Kungliga Biblioteket, Stockholm.

længes saa meget efter at vide alt det“.

Skolernes Selma Lagerlöf

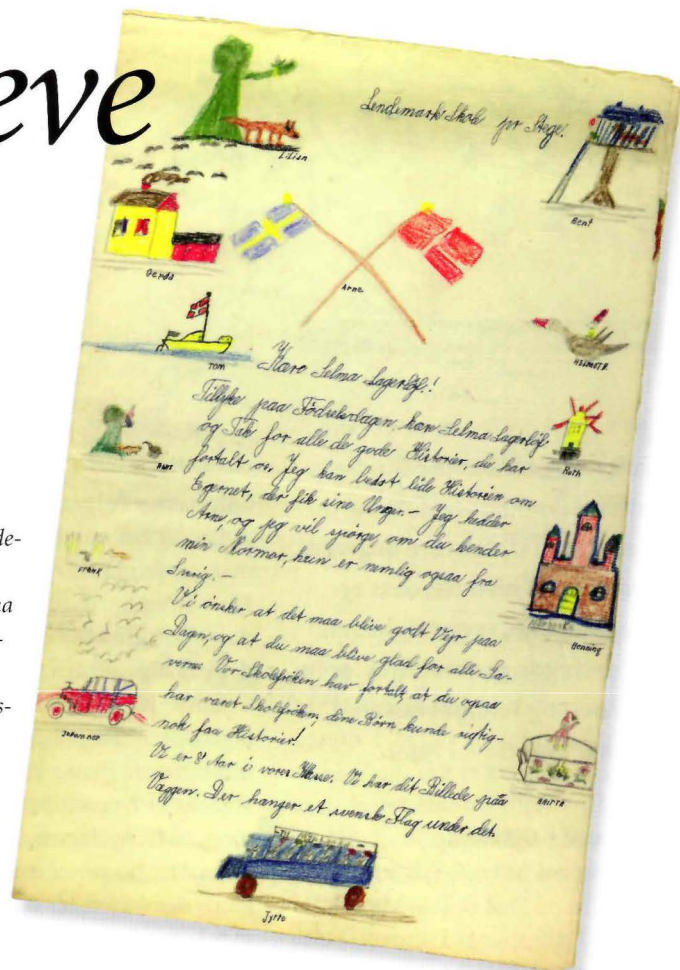
Brevene viser, at fortællingerne om Nils Holgersson blev anvendt flittigt som undervisningsmateriale i den danske folkeskole. Nogle børn fortæller endda, at de har Selma Lagerlöfs portræt hængende i klasseværelset. Andre nævner et svensk flag eller et kort over Sverige. En femteklasse på Godthåbsvejens Skole i København skrev i november 1907, at de håbede „engang at komme til Sverige og se nogle af de skønne Steder, som vi har læst om“. De udtrykte også ønske om, at en dansk forfatter „ville skrive en saadan dejlig Bog om Danmark, saa vi kunde komme til at lære vort Fædreland bedre at kende“.

Lykønskningsbreve

Mange af børnebrevene er skrevet i forbindelse med højtidsdage, ikke mindst runde fødselsdage. De indeholdt ofte små gaver i form af tegninger eller gækkebreve. For ek-

sempel sendte en klasse fra Lendemark Skole i Stege denne hilsen til Selma Lagerlöf i anledning af hendes firsårsdag den 20. november 1938: „Tillykke paa Fødselsdagen, kære Selma Lagerlöf og Tak for alle de gode Historier, du har fortalt os.“ Brevet er omkranset med farvestrålende tegninger signeret af børnene. Arne har bidraget med det svenske flag og Dannebrog lagt over kors, Jytte har tegnet en bus med skiltet „Til Mårbacka“, og Henning har afbildet samme bygning – Selma Lagerlöfs berømte herregård – som et slot. Der ønskes godt vejr til den store fest, og forfatteren får tilmed nogle hilsener af den mere personlige slags: „Jeg hedder Arne, og jeg vil spørge om du kender min Mormor, hun er nemlig ogsaa fra Sverige“.

I udstillingen vises reproduktioner af tolv breve fra danske børn til Selma Lagerlöf. Samtlige breve, der citeres i artiklen, indgår i udstillingen og kan her studeres nærmere.

Ambassadørerne

Frimærker i integrationens tjeneste

Af Henrik Rem Rasmussen

„Et lands frimærker er et billedgalleri af dets stoltheder. De skildrer i miniature dets berømte mænd, de store begivenheder i dets historie, dets erhverv og dets seværdigheder.“
Sådan sagde generaldirektøren for Post- og Telegrafvæsenet, Gunnar Petersen, i 1969.

Mit land – Dit land

Et pilotprojekt tager i disse måneder form på Post & Tele Museum. Med udgangspunkt i museets store samling af danske og udenlandske frimærker har vi skabt rammerne for, at danskere med anden etnisk baggrund end dansk kan formidle deres fødelands historie gennem landets frimærker. Som en del af forløbet kan deltagerne også vælge blandt danske frimærker og lade dem være genstande for en dialog. Det er der kommet et sandt kultur-

møde ud af, ligesom det har givet os nye og overraskende perspektiver på danske frimærker og på frimærket som kulturformidler.

Følelserne følger med

„Man får helt tårer i øjnene, når man ser frimærker fra sit eget land. Man bliver varm om hjertet.“ Sådan udtrykte en jordansk kvinde, der har boet 35 år i Danmark, sig.

Undervejs i projektet har deltagerne haft lange og interessante samtaler om mad, eksotiske frugter, kameler, traditioner, beklædning, H. C. Andersen og meget mere. Der kommer mange ord på, mens der udveksles erfaringer. Frimærkerne lukker op for viden om og forståelse af dansk kultur og historie samtidig med, at de giver mulighed for at sammenligne det nye land, Danmark, med fødelandet og gennem frimærkerne at formidle oplevelsen over for sig selv og andre.

En kvinde fra Pakistan, der har boet 28 år i Danmark, fortæller, at hun som barn hørte mange paki-

stanske eventyr om konger og prinsesser. De lignede på mange måder H. C. Andersens eventyr. Hun vil gerne læse noget af det, H. C. Andersen har skrevet for voksne. En anden kvinde fortæller, at hun kan lide at læse Rasmus Klump for sin datter, som så hjælper hende med at forstå, hvad ordene betyder.

Det nye, svære sprog

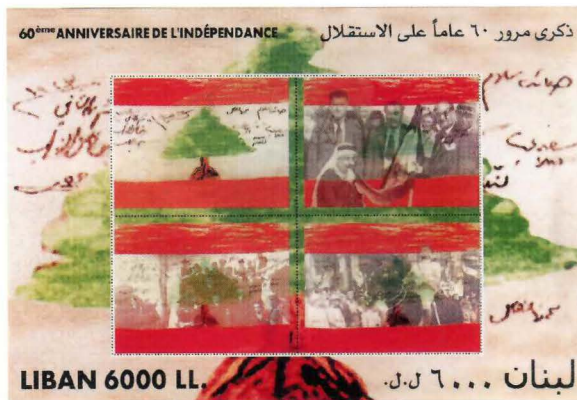
Engagementet og koncentrationen er intens, og undervejs sniger der sig en hel del danskundervisning ind, når deltagerne skal skrive tekster til de valgte frimærker. Stoltheden over at kunne bidrage med personlige beretninger og opleve, at der lyttes, får ordene på gлед.

„Jeg kom fra det sydlige Libanon til Danmark i 1985. Jeg vil snakke lidt om mit land. Jeg blev født i en lille by, der ligger langt fra Beirut, ca. 100 km. Jeg har en stor familie, der stadig bor i Libanon. På frimærket ser man et cedertræ i vores flag. Det betyder styrke og evigt liv. Den røde farve betyder at ofre sig for sit land, og den hvide farve be-

Til venstre: Dansk frimærke udgivet i anledning af Dannebrog's 750-års jubilæum i 1969. Motiv: Povl Christensen. Gravør: Czeslaw Slania.

Til højre: Dansk frimærke udgivet i 1955 i anledning af Danmarks beståen som kongerige i 1000 år, Hammershus ruin. Motiv: Viggo Bang. Gravør: Bent Jacobsen.

Libanesisk frimærke udgivet i 2003, Libanons flag. Det har ikke været muligt at opspore kunstner eller gravør af frimærket.

Libanesisk frimærke udgivet i 1989, ruinbyen Tyr, i antikken kaldet Tyros. Det har ikke været muligt at opspore kunstner eller gravør af frimærket.

tyder fred. Sammen står det for Libanons styrke.“

En 20 årig kvinde fra Irak skriver: „Jeg har valgt at skrive om det røde frimærke, fordi det er en af de kilder til rigdom, Irak har. Det er en olie kilde. Jeg er også stolt af det frimærke, fordi det symboliserer en af de vigtige ting om mit land. Det irakiske flag har fire flotte farver: rød, hvid, sort og grøn. Vores nationale motto er Allah Akbar. Det betyder „Allah er stor“. Vi har også en nationalmelodi, der hedder Mawtini.“

Summen af deltagernes bidrag giver portrætter af forskellige lande og efterlader indtrykket af frimærket som et stærkt medie med stor gennemslagskraft og et medie, som huskes. Glæden ved gensynet med fødelandet er ikke til at tage fejl af; ambassadørerne gør deres arbejde godt.

Annulleret irakisk frimærke fra 1947, oliebrønde. Det har ikke været muligt at opspore kunstner eller gravør af frimærket.

Danske frimærker set udefra

Der er udkommet over 1.500 frimærker i Danmark siden 1851. Deltagerne kan kalde dem frem på skærmen foran sig. Skimmer man motiverne, må man give Gunnar Petersen ret i sit udsagn. Det er monarkiet, landets stoltheder, de store mænd og de store begivenheder, erhverv og seværdigheder, der fortrinsvis er at finde på de danske frimærker.

Deltagerne i projektet spørger ofte, hvorfor der ikke er soldater, krigshelte eller politiske budskaber på danske frimærker – og ingen nulevende personer på nær medlemmer af kongefamilien? Gør dette sig også gældende for frimærker fra andre lande? Hvilken national selvforståelse kan fremdrages her? Hvad er det, vi skal lægge mærke til? Hvilken eller nærmere hvis historie og kultur fremhæves? Dansk historie bliver pludselig interessant på en helt ny måde.

Vis mig dit land, så skal du se mit: Hammershus beundres og sammenlignes med ruiner fra Libanon. Når det libanesiske flag dukker op, kan vi kvittere med historien om Dannebrog, der faldt ned fra himlen. Endnu et lille skridt på vejen mod gensidig kulturforståelse er taget.

Integrationsprojekt

I projektet „Mit land – Dit land“ fungerer frimærkerne som ambassadører i integrationens tjeneste. De lukker op for autentiske beretninger, og mange har fået tårer i øjnene, mens de fortalte om oplevelser fra deres fødeland og om deres barndom. Den følelse kan vi alle genkende. Selvom frimærkerne er meget forskellige fra land til land, bliver resultatet af projektet et berigende og fordomsfrit møde mellem mennesker.

Mit land – Dit land

Et integrationsprojekt på Post & Tele Museum

Mit land – Dit land er i 2008 blevet besøgt af københavnske folkeskoler og sprogskoler, hvor deltagerne især kommer fra Pakistan, Somalia, Tyrkiet, Iran, Palæstina og Afghanistan. I 2009 skal projektet udkomme som undervisningsmateriale og vil bl.a. indeholde et udvalg af deltagernes fortællinger.

Projektet har fået økonomisk støtte fra Vi Kbh'r Puljen; en speciel pulje under Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen i Københavns Kommune til støtte for integrationsprojekter.

VI KBH'R

Budene sorterer i postgården i Købmagergade i 2005. Der ekspederes ca. 45 millioner forsendelser årligt herfra.

Historier fra Købmagergade I

Af Birgitte Wistoft

Københavns Postgård i Købmagergade har været i funktion siden 1780 og er dermed Danmarks ældste fungerende posthus. Med årene er det kommet til at omfatte hele komplekset bag gadenumrene 33-37. Nu er bygningerne sat til salg, og museet er derfor i fuld gang med at dokumentere husets historie.

Milepæle

Fra postgården udgik landets første diligence i 1798 og den forunderlige kuglepostvogn i 1815, her blev Danmarks første frimærker trykt i 1851. Her forekom Posthus-

fejden i 1793, her forskansede tyskerne sig den 5. maj 1945, og her begik Blekingegadebanden deres blodige røveri den 3. november 1988. Det er bare et lille udvalg af hændelser i dette hus, der emmer af historie.

Langvarig udflytning

Engang var huset centrum for nationens kommunikation, men i mere end hundrede år har posten bestræbt sig på at flytte funktioner væk fra den vanskeligt tilgængelige bymidte. Med færdiggørelsen af den store centralpostbygning i Tietgensgade i 1912 fik man skaffet bedre plads i Købmagergade til den voksende statstelegraf, der i 1923 kunne indvi sin egen hovedbygning i nr. 37 (se MuseumsPosten nr. 3/2008, side 2). Telefunktioner

forsvandt endegyldigt i 1990'erne, og Post & Tele Museum rykkede ind.

Millioner af besøgende

Museet kan i disse dage fejre 10-års jubilæum på adressen Købmagergade 37. De mange kunder til postkontoret i nr. 33 er siden museets åbning den 9. oktober 1998 blevet suppleret med 1,4 millioner museumsgæster i nr. 37, mens 2 millioner har besøgt os på vores hjemmeside. Museet indrettedes først og fremmest i Hovedtelegrafstationens gamle lokaler – og vi supplerede med et helt nyt hus på taget: Café Hovedtelegrafen. Siden er en række postale funktioner flyttet ud i stadig stigende tempo, og museet har tilsvarende bredt sig fra den gamle Hovedtelegrafstation og ind i postgårdens domæne.

København K før, nu – og altid?

Postgården er dog stadig postekspeditionssted for København K, og det vil et ejerskifte formodentlig ikke ændre på lige med det samme. For en sikkerheds skyld har vi dog allieret os med filminstruktøren Dan Säll og Filmselskabet: Postgårdens hverdag anno 2008 skal foreviges, erindringer fastholdes og arkiverne endevendes på jagten efter det liv, der er levet i dette enestående bygningskompleks.

Inspirationen er hentet fra vores netop lancerede web-udstilling „Farvel til Telefonhuset“, som man kan besøge på www.ptt-museum.dk. Målet er altså endnu en medieproduktion til internettet, hvor læserne af MuseumsPosten fremover kan følge projektet og læse gode historier fra Købmagergade.

Nogle af dem er spektakulære, som den følgende historie om Trotskijs besøg. Andre er mere

Indgangen til Købmagergade 33: Kongelig Postgaard.

hverdagsagtige, for også hverdagens opgaver gennem 228 år i Købmagergade er vi så heldige at kunne

dokumentere ved hjælp af museets righoldige samlinger.

Trotsky var her!

Historier fra Købmagergade II

Af Birgitte Wistoft

To fotos i Post & Tele Museums arkiv afslører et af den landsfærdige russiske revolutionsleder Lev Trotskijs opholdsteder, da han i november 1932 besøgte Danmark.

En mediebegivenhed

Det gik ikke stille af, da nyheden om Trotskijs besøg ramte pressen. Foreningen Socialdemokratiske Studenter havde inviteret ham til at holde foredrag i anledning af 15-året for den russiske revolution, og den socialdemokratiske regering havde udstedt et 8 dages visum og

afkrævet Trotskij et løfte om et videnskabeligt foredrag uden kommentarer til aktuel politik.

Trotskij var blevet fjernet fra magten af Stalin allerede i 1928 og

var i eksil i Tyrkiet, men for den vestlige samtid var Trotskij „den russiske revolutions største nulevende skikkelse“, „skaberen af Den Røde Hær“, Stalins berømte-

Trotskij hjælpes på plads foran CBS' mikrofon i Statstelefonens talestudie i Købmagergade.

ste modstander/offer – og en gløddende fortæller for en verdensomspændende, socialistisk revolution. For første gang ville han træde offentligt frem i Vesteuropa efter sin landsforvisning. At modtage ham var at invitere til ballade internt mellem socialistiske grupperinger og eksternt i forholdet til Sovjetunionen.

Sikkerheden i top

Omgivet af sikkerhedsfolk og med pressen i hælene påbegyndte Trotskij med hustru og barn rejsen til København. Turen tog 10 dage og gik med skib fra Istanbul via Napoli til Marseilles, i politibevoget bil gennem Frankrig til Dunkerque, hvorfra endnu et skib bragte familien til Esbjerg den 23. november. Her overtog Statsbanerne og danske sikkerhedsfolk opgaven og snød den ventende folkemængde på Københavns Hovedbanegård ved at lade Trotskij forlade toget i Tåstrup. I København indkvarteredes familien privat på skiftende, hemmelige adresser. Et væld af avisartikler og interviews dækkede hans ophold.

Foredraget

Om aftenen søndag den 27. november talte Trotskij om den russiske revolution for 2.500 tilhørere i Idrætshuset på Østerbro. Mellem ham og publikum havde hans eget sikkerhedskorps taget opstilling, deriblandt en gruppe tyske trotskister, der var cyklet fra Hamburg til København for at beskytte deres anfører. Trotskij talte på tysk, og Hartvig Frisch opsummerede på dansk. Udenfor demonstrerede de Stalin-tro danske kommunister, men alt forløb i god ro og orden. Ifølge pressen var foredraget ret så kedeligt. Efter sigende blev det optaget af Fox Film, mens Statsradiofonien uden begrundelse skal have afslået at transmittere Trotskijs foredrag til USA.

Hvad arkivet gemmer

Her kommer de to fotos fra museets arkiv ind: Trotskij foran en CBS-mikrofon i et gardinforet studie i Post- og Telegrafvæsenets Ho-

Lev Trotskij (f. Bronsjejn i 1879 i Rusland) er klar til at tale til de amerikanske lyttere.

vedtelegrafstation på Købmagergade. En fotograf har sørget for at forevige det celebre besøg, og Dansk Post- og Telegrafmuseums personale har arkiveret billederne påskrevet: „Trosky taler fra Statstelefonkontorets talestudie i Købmagergade via Berlin-Brüssel-London til USA's lyttere søndag den 27. november 1932.“

CBS står for *Colombia Broadcasting System*, der startede sin radiovirksomhed i 1927. Så Trotskij talte rent faktisk til de amerikanske lyttere under sit besøg i København. Ikke på tysk i en radiotransmission fra en offentlig foredragsal, men på engelsk *on line* via telefonnettet under tidens bedst tænkelige sikkerhedsmæssige forhold bag Hovedtelegrafstationens lukkede døre.

Hvad internettet gemmer

Reaktionen i USA kan man i dag google sig til. Blandt andet omtaler både *The New York Times* (28. november 1932) og *Time Magazine* (5. december 1932) Trotskijs radiotale. Det fremgår, at optagelsen fandt sted samme dag som foredraget i Idrætshuset og angiveligt

indbragte den berømte revolutionær 1.000 \$, mens han fik 5.000 \$ for at tale foran „*U.S. sound news-reel cameras*“, der leverede talefilm til de amerikanske biografers uge-revyer. Denne optagelse gemmer sig muligvis bag omtalen af Trotskijs „*first talking pictures interview*“ i København, der i *Archive Films'* katalog fejlagtigt er dateret til 1920'erne.

Krisekontrol

Den danske stat havde altså sørget for trygge rammer for Trotskij og de udenlandske medier, og man fristes til at tro, at det næppe har været regeringen uvelkomment, hvis rygterne om en afvisning af en radiotransmission var i omløb. Man havde behændigt kontrolleret situationen, nu gjaldt det om at komme af med den problematiske gæst, som gjorde alt for at forsinke udrejsen. Myndighederne var resolute, satte familien i en bil og kørte den til skibet i Esbjerg ved opholdstilladelsens udløb. Trotskij fik siden ophold i Frankrig og Norge – og til slut i Mexico, hvor han i 1940 blev myrdet af en sovjetisk agent.

Kære læser

Af Liv Skovholm

Du sidder nu med den sidste trykte udgave af MuseumsPosten i hånden. Fra 1. januar 2009 går bladet online, og fra denne dato får du adgang til ikke mindre end 14 års artikler på museets hjemmeside.

Det trykte ord

MuseumsPosten er siden 1994 blevet sendt gratis til abonnenter i ind- og udland. Bladet startede med et oplag på 25.000, mens vi i dag trykker 28.000 eksemplarer pr. gang. Antallet af abonnenter, derimod, har i en årrække ligget stabilt på ikke mindre end 8.500 i Danmark og 550 i udlandet. Det øvrige oplag sendes til posthuse, biblioteker, museer og telebutikker over hele Danmark.

Viden om

Når MuseumsPosten går online, bliver det langt nemmere at hente gode historier frem fra bladets

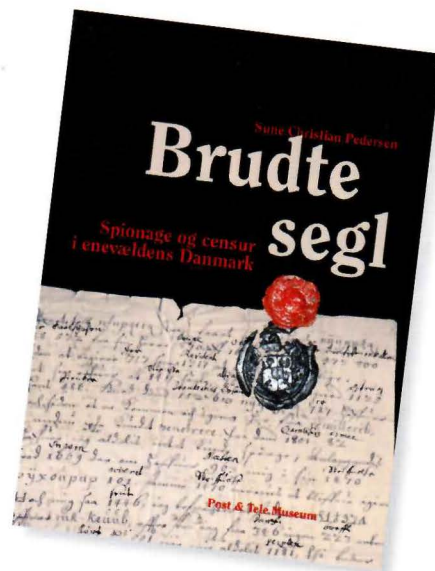
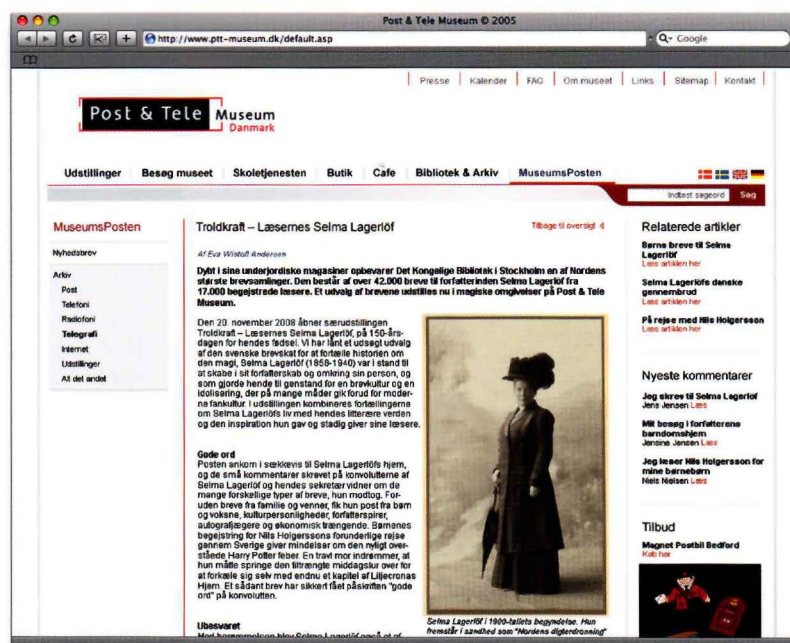
gemmer, end det er i dag. MuseumsPostens database af artikler er omfattende og har hidtil kun været tilgængelig i de fysiske blade og i et lille udvalg på museets hjemmeside. Fra 1. januar 2009 kan du søge i alle artiklerne via museets hjemmeside, ligesom der bliver en emneopdelte indgang. Vi åbner også op for, at du som læser kan kommentere artiklerne, og håbet er, at MuseumsPosten med tiden kan blive et forum, hvor læsere og skribenter kan udveksle viden om kommunikationens historie.

Kan du høre, hvad jeg skriver?

Et trykt blad har mange fordele, men lyd og levende billeder hører ikke til dem. Med overgangen til en digital udgave af MuseumsPosten får redaktionen nu mulighed for at sætte lyd til teksten og vise filmklip fra museets store samling. Som en helt ny funktion på museets hjemmeside kan du fremover få hjemmesiden læst højt, herunder også artiklerne fra MuseumsPosten.

Vi er stolte af MuseumsPosten og vores mange trofaste læsere. Al-

Så enkelt præsenterer MuseumsPosten sig i sine nye rammer.

Forsiden af Brudte segl. Spionage og censur i enevældens Danmark.

ligevel er tiden inde til at skifte fra tryksag til digital udgivelse. Det er blevet stadig mere almindeligt at læse nyheder på internettet og at modtage nyhedsbreve på e-mail – det er her, fremtiden ligger for gratis nyheder. Vi håber, at rigtig mange læsere vil følge med os over i det nye medie. Vi glæder os i hvert fald til at skrive til jer i de nye rammer.

Få MuseumsPosten på e-mail

Du kan allerede nu sikre dig MuseumsPosten i en digital udgave ved at tilmelde dig museets nyhedsbrev. Ved tilmelding inden den 1. december 2008 deltager du i lodtrækningen om fem eksemplarer af museets nyeste udgivelse *Brudte segl. Spionage og censur i enevældens Danmark* af Sune Christian Pedersen til en værdi af kr. 375,-.

Sådan gør du

Gå ind på www.ptt-museum.dk og vælg „Nyhedsbrev“, skriv din e-mailadresse og tryk på „Tilmeld“. Fra 1. januar 2009 vil du modtage nyheder fra museet minimum en gang om måneden. Nyhedsbrevet er gratis og kan til enhver tid afmeldes.

Frimærkeudgivelse

2. januar 2009 udgives et frimærke i serien Lille Rigsvåben og et frimærke af Dronning Margrethe II-typen.

7. januar 2009 udgives fire frimærker med motiver fra Den Gamle By i Århus, to velgørhedsfrimærker til fordel for Verdensnaturfonden og to frimærker i anledning af FN's klimakonference.

Udstilling, 3. sal

Drømmesporet

Følg sporet af alle tiders drømme om fremtidens kommunikation gennem 10 film i museets permanente udstilling – omgivet af al den kommunikationsteknologi, der ikke blev i drømmenes verden, men kom ud i virkeligheden.

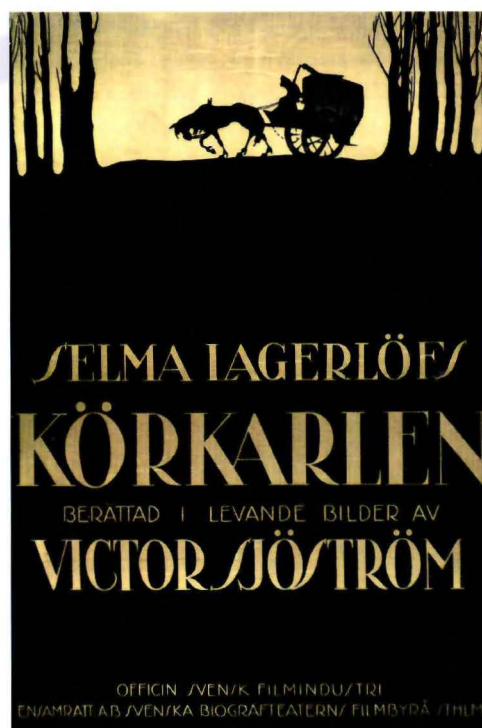
Café Hovedtelegraf, 5. sal

Filmplakater

18. november 2008 til 4. februar 2009

Selma Lagerlöfs bøger er blevet filmatiseret lige siden stumfilmens tid, og vi viser et udvalg af de mange filmplakater.

Plakat fra Victor Sjöströms filmatisering af Køresvenden fra 1921. AB Svensk Filmindustri.

Frimærkekabinettet

Stålstik i Danmark i 75 år

Til 31. december 2008

Udstilling af prøvetryk m.m. fra 1933 og frem.

Danske sportsfrimærker

Til 31. december 2008

Udstilling af danske sportsfrimærker 1971-2003.

Udstilling, 4. sal

Troldkraft – læsernes Selma Lagerlöf

20. november 2008 til 8. marts 2009

I udstillingens magiske univers kombineres fortællinger om Selma Lagerlöfs liv med hendes litterære verden og den brevkultur og idolisering, der blev skabt omkring hende. Se omtalen på siderne 2 til 5.

Humlebiens Hule

Juleværksted

22. november til 21. december 2008

Hver lørdag og søndag indtil jul kan du tegne dit eget julemærke, kreere dit eget julekort og høre om historien bag de postale juletraditioner.

Højtlesning for børn

22. november 2008 til 8. marts 2009

Rejs med Nils Holgersson gennem Sverige hver lørdag og søndag kl. 15, hvor vi læser højt af Selma Lagerlöfs elskede eventyr.

Åbningstider i julen

Museet holder ekstraordinært åbent mandagene den 22. og 29. december 2008 kl. 10-17. Den 26. december 2008 er museet åbent kl. 12-16. Museet er lukket den 24., 25. og 31. december 2008 samt den 1. januar 2009.

Udgivet af:

©Post & Tele Museum

- en fond stiftet af

Post Danmark A/S og TDC A/S.

Redaktion:

Birgitte Wistoft (ansv.)

Liv Skovholm

Layout: Finn Evald

Repro og tryk: Centertryk, Holbæk

Oplag: 28.000

ISSN 0909-1920

Forsiden: Flugten over Kebnekaise af Anton Pieck (1895-1987). Illustrationen stammer fra en hollandsk udgave af Selma Lagerlöfs berømte børnebog: Niels Holgerssons wonderbare reis.

Post & Tele Museum

Købmagergade 37

Postboks 2053

1012 København K

Tlf. 33 41 09 00

Fax 33 41 09 09

E-mail: museum@ptt-museum.dk

Web: www.ptt-museum.dk

Åbningstider:

Museum og bibliotek

Tirsdag-lørdag kl. 10-17,

onsdag dog kl. 10-20,

søndag kl. 12-16.

Mandag lukket.

Arkiv

Tirsdag-fredag kl. 10-16

Café Hovedtelegraf

Tlf. 33 41 09 86

www.cafehovedtelegraf.dk

info@cafehovedtelegraf.dk

Samme åbningstider som museet.

Køkkenet åbner dog en time senere og lukker en time før museet.

Pakket magasinpost

Id.nr. 46605

pp